

рахунку руху капіталу, результати приватизаційних програм, податкову (фіскальну) політику. До третьої групи самостійних факторів входять технічні або інформаційно-телекомунікаційні фактори, що призводять до послідовного зниження транзакційних витрат міжнародної торгівлі фінансовими активами.

Отже, дослідивши та проаналізувавши різні погляди щодо системи емпіричних детермінант фінансової глобалізації, запропоновані авторами цих та інших досліджень, вважаємо, що найприйнятнішими і обґрунтованішими з теоретичної точки зору будуть наступні фактори: контроль за рухом капіталу; рівень економічного розвитку; економічне зростання; інституційне, правове (законодавче) та інвестиційне середовище, відкритість для міжнародної торгівлі; розвиненість (глибина) фінансового ринку, фінансової та банківської систем; податкова (фіскальна) політика.

Виділені емпіричні детермінанти фінансової глобалізації – важливі й необхідні для подальшого дослідження практичних аспектів формування, динаміки й тенденцій розвитку цього процесу та механізму його регулювання.

Література

1. Карпінський Б.А. *Фінансова система. Навч. пос.* / Б.А. Карпінський, О.В. Герасименко – К.: Центр навч. літер., 2003. – 184 с.
2. *Embracing financial globalisation.* – London: HM Treasury, May 2008. – 65 p.
3. Furstenberg G. *From Worldwide Capital Mobility to International Financial Integration: A Review Essay* / G. Furstenberg // *Open Economies Review.* – 1998. – Vol. 9. – P. 53–89.
4. Martin Ph. *Financial Integration and Asset Returns* / Ph. Martin, H. Rey // *European Economic Review.* – 2000. – Vol. 44. – P. 1327–1350.
5. Portes R. *The determinants of cross-border equity flows* / R. Portes, H. Rey // *Journal of International Economics.* – 2005. – v. 65. – P. 269-296.
6. Lane Ph. *The Drivers of Financial Globalization* [Електронний ресурс] / Ph. Lane, G. M. Milesi-Ferretti.– Режим доступу: www.aeaweb.org/annual_mtg_papers/2008/2008_576.pdf

Валерій КОВАЛЬЧУК

Тернопільський національний економічний університет

МІЖНАРОДНИЙ ТУРИЗМ ЯК ОДИН З ПРОВІДНИХ СЕКТОРІВ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Туристична діяльність є важливим джерелом добробуту багатьох держав світу. Вона створює можливості для ознайомлення з історією, культурою і водночас забезпечує населення робочими місцями. Міжнародний туризм — це тимчасовий виїзд особи з країни, де вона проживає, з метою відпочинку, оздоровлення, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці перебування [1].

Основними групами чинників розвитку туризму є такі: мотиваційні (психологічні чинники, які впливають на вибір мети подорожі), географічні (особливості фізико-, економіко-, політико-географічного положення країн), політичні (стабільна політична ситуація), соціальні (демографічні та міграційні процеси, розвиток суспільних відносин), екологічні (збереження навколишнього середовища), економічні (розвиток економіки) [2].

Глобалізація та світові інтеграційні процеси зробили туризм одним з провідних секторів у світовій економіці. У 2011 р. загальний дохід від міжнародного туризму склав 1,2 трлн. дол. США, або 3,4 млрд. дол. США щодня. Ця сума рівна 30% світового експорту послуг або 6% від загального світового експорту товарів та послуг. Туризм займає четверте місце у світі після таких галузей як паливна, хімічна та харчова промисловість. При цьому він демонструє швидкі темпи приросту: у 2011 р. реальний експорт туристичних послуг зріс на 3,8% (з врахуванням коливань курсів валют й інфляції), а кількість туристів збільшилась на 4,6% до 982 млн. осіб. Це свідчить про тісний кореляційний зв'язок між цими двома величинами. А ось відставання зростання обсягу

експорту від збільшення кількості туристів пов'язане зі складною економічною ситуацією, яка склалась після кризи 2008-2009 рр. [3].

Генеральний секретар Всесвітньої туристичної організації Талеб Ріфаї, оцінюючи результати 2011 р., зазначив: «Останні два роки показали зростаючий попит на туристичні послуги на багатьох ринках, хоча економічне одужання не є рівномірним. Це є дуже важливою новиною для країн, які зіштовхнулись з фіскальним пресом і слабким внутрішнім споживанням. Міжнародний туризм як працевістка діяльність є для них ключем для вирішення проблем дефіциту платіжного балансу та стимулювання зайнятості. Ми надіємось, що уряди країн по всьому світу зрозуміють це і будуть стимулювати його зменшенням оподаткування та послабленням візового режиму, тому що це буде стимулювати економічне зростання та створить додаткові робочі місця» [3].

Для сучасного міжнародного туризму характерна значна територіальна нерівномірність. Усі макрорегіони світу характеризуються загалом стабільною динамікою розвитку, проте неоднаковими темпами і нерівномірним розподілом прибутків. У 2011 р. найбільше прибутків від міжнародного туризму припало на Європейський регіон – 45% (463 млрд. дол.). Американський регіон отримує 19% (199 млрд. дол.), Азійсько-Тихоокеанський – 28% (289 млрд. дол.), Африканський – 3% (33 млрд. дол.), Близькосхідний – 4% (46 млрд. дол.). Темпи приросту характеризувались такими значеннями: Американський Регіон – +5,7%, Європейський – +5,2%, Азійсько-Тихоокеанський – +4,3%, Африканський – +2,2%, Близькосхідний – -14%. Негативні тенденції у Близькосхідному регіоні пов'язані з соціальними заворушеннями у низці країн (Туніс, Єгипет, Марокко та інші), які отримали назву «Арабська весна» [3].

Щодо розподілу туристів між країнами, то тут першість утримує Франція – 79,5 млн. чол. За нею слідують США – 62,3 млн. чол., Китай – 57,6, Іспанія – 56,7, Італія – 46,1, Туреччина – 29,3, Великобританія – 29,2, Німеччина – 28,4, Малайзія – 24,7, Мексика – 23,4. Україну в 2011 р. відвідали 21,4 млн. іноземних туристів.

Найбільше витрачали у 2011 р. на туристичні послуги громадяни Німеччини – 84,3 млрд. дол., США – 79,1, Китаю – 72,6, Великобританії – 50,6, Франції – 41,7, Канади – 33,0, Російської Федерації – 32,5, Італії – 28,7, Японії – 27,2, Австралії – 26,9 [4].

Найбільше отримали доходів у 2011 р. такі країни: США – 116,3 млрд. дол., Іспанія – 59,9, Франція – 53,8, Китай – 48,5, Італія – 43,0, Німеччина – 38,8, Великобританія – 35,9, Австралія – 31,4, Гонг-Конг (Китай) – 27,2, Таїланд – 26,3. Доходи України від міжнародного туризму у 2011 р. склали 4,3 млрд. дол. США [4].

Отже, урядам країн світу, а зокрема і України слід звернути особливу увагу на розвиток туристичної галузі, яка може забезпечити валютні надходження в країну, створити додаткові робочі місця і водночас підняти авторитет країни. Україна має великі перспективи для розвитку туризму завдяки природо-рекреаційним ресурсам (моря, гори), історико-культурним пам'яткам, значному потенціалу трудових ресурсів.

Література

1. Попович С. *Індустрія міжнародного туризму та його розвиток засучасних умов: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/intrel/2008_24/39.pdf.*
2. Коцан Н. *Сучасні тенденції розвитку міжнародного туризму: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/Portal/natural/nvnu/misnarod_vidnos/2008_6/R3/12.pdf.*
3. *International tourism receipts surpass US\$ 1 trillion in 2011: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://media.unwto.org/en/press-release/2012-05-07/international-tourism-receipts-surpass-us-1-trillion-2011>.*
4. *UNWTO Tourism Highlights: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mkt.unwto.org/sites/all/files/docpdf/unwtohighlights12enlr_1.pdf.*

Віктор КОЗЮК

Тернопільський національний економічний університет